

YENİ YÖK TASARISI HAKKINDAKİ GÖRÜŞLERİM

Yükseköğretim Kânunu'nun 'Olmazsa Olmazları' Neler Olmalı? *

Prof. Dr. Mustafa TEMİZ

Eski Millî Eğitim bakanlarından Erkan MUMCU, YÖK'ü kaldırmak için öğretim üyelerinden görüş istemişti. O zamanki görüşlerimi *YÖK Yasa Tasarısı Hakkındaki Kişisel Görüşlerim*⁹ başlığı altında iletmiştim.

“Yükseköğretim Türkiye’de nereden nereye geldi?” başlığı ile sorulan soruya bildirmiş olduğum cevâbım şöyleydi:

Sırf Science Citation Index ile üniversitelerin performansları değerlendirilemez

“Genellikle Yükseköğretim’in yurt dışında en önemli gelişmişlik kıstaslarından bir tânesi olan Science Citation’deki yayın sayısı zikredilmektedir. Gerçekten, 80’li yıllarda bu konuda dünyâ sıralamasında %40’lar civârındaydık. Bugün ise %22’ler civârındayız.”

“Cumhûriyet’imizin ilk yıllarında ilk üniversitelerimizin kurulduğu yıllarda Almanya gibi ülkelerden gelen öğretim üyelerinin de gayretleri ile bilim Türkiye’de hatırı sayılır derecede iyileşmişti. Bu dönemi tâkip eden devrede Feza Gürsey, Cavit Erginsoy, Oktay Sinanoğlu, gibi gerçekten çok kıymetli bilim adamları yetişmişti. Bu dönemlerde de Science Citation Index sıralamasında da pek ileri değildik ama üniversitelerin bilimsel potansiyeli bugünkü durumdan çok daha ümit vericiydi. Çünkü yapılan her türlü bilimsel faaliyetin çoğu Türkiye’imizin hesâbına, Türkiye’imizin defterine işleniyordu. Meselâ çok kıymetli kitaplar yazılıyordu. Teknoloji günümüze göre çok geri olmasına rağmen, bugün hâlâ o dönemlerdeki yazılan kitapların kalitesine hayran kalıyorum. Günümüzde bilim adamlarımızın sayılarının ve yurt dışı yayınlarının sayısının artmasına rağmen, kaliteli kitap yazmadıkları ve yurt içi teknolojik faaliyetlerinin az olduğu bir gerçek olarak ortadadır.

Meselâ, kaliteli kitaplar yazılsaydı bunların getirisi (katma değeri) Türkiye’imizin hesap defterine kaydolacaktı. Bugün Türkiye’imiz bu ve buna benzer katma değerlerden mahrum bulunmaktadır. Hâlbuki dünyâ milletleri sıralamasında bizi %22’lere getiren yurt dışı yayınlarının getirisi, ileri teknolojilere sâhip olan ülkelerin hesâbına kaydedilmektedir. Yâni, yurt dışı yayınlarının katma değeri olarak Türkiye’ye sâdece, dünyâ “Science Citation Index” sıralamasında “şu sıradayız, ilk sıralara yaklaştık, sıralamada falanca ülkeden ilerdeyiz ” gibi bir övünme payı kalmaktadır. Bunun gerçek değerlendirmedeki anlamı şudur:

“Memleketimizin dar imkânlarını kullanarak gerçekten araştırma yapan bilim adamlarımızın çoğu, eksik ve hatâlı bilim politikası yüzünden, ileri ülkelerin bilim ve teknolojilerinin ilerlemelerine katkıda bulunmaktadır.”

---

* Yazar, YÖK Tasarısı hakkındaki bu görüşlerini 20.11.2012 târihinde ilgili makamlara bildirerek bireysel sorumluluğunu yerine getirmiştir.

⁹ Rektörlük/29.9.2003 târih ve 2017 sayılı yazılara karşı 25.9.2003 târih ve 1121 sayılı ile bildirilmişti.

“Şahsen, yurt dışı yayın yapılmasının çok yerinde olduğunu ve dünyâ bilim seviyesinden geri kalmamız gerektiği açıktır. Eleştirilen nokta, YÖK’ün bütün teşvikleri yurt dışı yayınlarından yana koyması, memleketimizin iç dinamiklerini harekete getirecek, Türk Endüstrisi’nin problemlerini çözecek araştırma, geliştirme ve patentlere yeteri değer vermemesidir. Bu sırada doçentliğe müracaat eden bir bilim adamımız, ‘13 tâne patentim var fakat doçentlik başvurumda pek dikkate alınmıyor. İllâ makâle olacak diyorlar.’ şeklinde üzüntüsünü belirtmiştir.“

“Arzu edilen, öğretim üyelerimizin faaliyetlerinden olan yurt içi kitap, ders notu ve patent gibi geniş emekler sonucunda ortaya çıkan öğretim-eğitim etkinliklerinin de aynı oranda değerli sayılmasıdır. Bilim adamlarımızın, örneğin, kitap yazmamalarının temelinde de yurt içi akademik çalışmalarına değer verilmemesi yatmaktadır.“

Yapmış olduğum teklifler ise:

- 1) Tıp fakülteleri ayrı bir düzenlemeye tâbi tutulmalı veyâ bütçeleri kesin olarak ayrılmalı,
- 2) Her fakültenin bütçesi ayrı olmalı ve bütçe imkânı sâdece o fakülte için harcanmalı,
- 3) Üniversiteler tarafından verilen İngilizce eğitimi masraflı olmasına rağmen kaliteli olmamakta fakat büyük yük getirmekte, milyarlarca dolara mal olmaktadır. Bunun için lisansta hazırlık sınıfları kaldırılarak vakit isrâfı da önlenmeli, İngilizce eğitimi tamâmen özelleştirilerek yarışmaya açılmalı,
- 4) Türkçe’ye ve Türkçe eğitime ağırlık verilmelidir. Türkçe yayınlar desteklenmelidir.
- 5) Rektörler üniversitenin kadrolu öğretim üyeleri arasından seçilmelidir.
- 6) Üniversiteler sâdece eğitim-öğretim, bilim ve teknoloji geliştirmeye meşgul olmalı, ideolojik çekişmeler ve ideolojik yönlendirmeler önlenmelidir. Bu hedeflerin ancak demokratik bir ortamda düşünce ve fikir özgürlüğüyle sağlanacağı açıktır. Bu özgürlüklerin korunması oranında öğretim üyelerinin belli kıstaslar dâhilinde siyâsi faaliyetlerde bulunmaları kolaylaşacaktır.
- 7) Üniversitelerde temel hak ve özgürlüklerin teminat altında kalacak şekilde özgür bir denetim mekanizması kurulmalıdır.

şeklindeydi.

Sonuç olarak **Yeni Yükseköğretim Tasarısı** hakkındaki görüşlerimi burada da aşağıdaki şekilde güncellemek istiyorum istiyorum:

Patentler, ülkelerin sanâyi ve üretimdeki kalkınmışlıklarının bir ölçüsü sayılır. İleri ülkelerdeki her bir üniversitenin patent sayısı binlerle ifade edilirken, Memleketimiz’deki tüm üniversitelerimize ilişkin patent ortalaması 1 ya da 2 yıl öncesine göre 0.23 mertebesinde bulunmaktadır. Bu durum, üniversitelerimizin yurt içi sanâyi üretimine olan katkılarının çok az olduğunu gösteriyor.

Bu çerçevede, ayrıca, bölüm öğretim elemanlarımızın üniversite-sanâyi ilişkilerine âit proje üretmede etkin olmaları sağlanarak patent üretmeleri ve ulusal dergilerimizde de özellikle kaliteli Türkçe makâle çalışmaları yaparak ulusal dergilerimizin kalitelerinin

yükseltmelerine gayret sarf etmeleri de hedeflenmelidir. Çünkü bir derginin kaliteyi yakalaması, yayınladığı makâlelerin kalitesine bağlıdır.

Türkçe makâle içeren kaliteli dergilerin, gerek yüksek lisans ve gerekse doktora öğrencilerine, hattâ sanâycilere katkıları tartışılmayacak kadar faydalı olacaktır. Türkçe ulusal dergilerimizin kalitelerinin yükseltmelerinin önceliği bu yüzdendir. Türkçe dergilerin kalitelerinin yükseltmeleri, yurt içi patent üretimine hız verecekleri gibi, dünyadaki bilim adamlarının dikkat ve ilgilerini de çekeceklerdir.

Yine vurgulamak gerekirse, Türkçe ulusal dergilerimizin kalitelerinin yükseltmeleri, bu dergilerin kaliteli makâlelerle beslenmelerine bağlıdır. Bu nedenle, Türkçe ulusal dergilerdeki yayınların çokça teşvik edilmeleri gerekiyor. Bu husus, zamanla mühendislik açısından üniversite-sanâyi işbirliğine dolaylı yoldan büyük katkı verecektir.

Ancak, yurt içine ve yurdumuzun kalkınmasına yönelik bu hedeflerin yakalanmasında yapılması gereken en önemli hususlardan birisinin, üniversite öğretim üyelerinin yükseltme kistaslarının (ölçütlerinin) bu amaçlar doğrultusunda tekrar gözden geçirilmesi gerekliliğini vurgulamak isterim. Yüksek lisans ve doktora aşamaları hâriç, üniversitemize âit öğretim üyelerinin yükseltme kistasları yeniden gözden geçirilmelidir.

Bu hususla ilgili olarak, genel ve önemli olan bu konuyu biraz daha açmak gerekiyor:

Özellikle, mühendislik açısından üniversite-sanâyi işbirliği konusu çok önemlidir.

Her şeyden önce şunu hemen belirtmeliyim ki, memleketimizde, şimdiye kadar üniversite-sanâyi işbirliğinde yeterli bir seviye elde edilememiş ise, bunun sağlanamamış olmasının nedeni, ilk plânda öğretim üyelerine yüklenemez. Çünkü bunun sanâycilere dönük nedenleri olduğu gibi üniversiteye dönük nedenleri vardır.

Üniversiteye dönük nedenlerin en başta gelenlerinden biri, üniversite öğretim üyelerinin yükseltme kistaslarında (ölçütlerinde) Türkçe yazılmış yurt içi yayın, proje, patent, kitap ve benzeri akademik faaliyetlerin puanlarının yurt dışı yayın, proje, patent, kitap ve benzeri akademik faaliyetlerin puanlarından düşük tutulmasıdır.

Şimdiye kadar üniversitemizde yurt içi yayın, proje, patent, kitap ve benzeri akademik faaliyetlerin puanlarının düşük tutulması ve ilâve teşviklerle desteklenmemeleri nedeniyle öğretim üyelerinin kitap yazmamaları ve yurt içi dergilere kaliteli makâle göndermemeleri kınanamaz.

Yukarıda sözü edilen nedenlerden dolayı, örneğin öğrencilerimiz Türkçe yazılmış kaliteli kitaplardan yoksundur. Dolayısıyla, üniversite-sanâyi işbirliğinde ve Türkçe yurt içi yayınlarında başarılı olabilmek için, olmazsa olmaz şartlardan bir tânesinin, şimdiye kadar oldukça küçük tutulan yurt içi kitap, makâle, proje, patent ve benzeri akademik faaliyetlerin üniversitemiz yükseltme kistaslarındaki puanlarının en azından yurt dışındakilere verilen puanlar seviyelerine yükseltmeleri gerektiğidir. Ancak, bu şartların oluşmasından sonra, yıllarca sürüncemede kalan, üniversite-sanâyi işbirliği bir gelişme yoluna girebilir.

Bir insan ana dilindeki kelime zenginliği ve konuşmasındaki kalite, tutarlılık ve güzellik oranında düşünebilir, fikir üretebilir. Düşünecek ve fikir üretecekler hele öğretim üyesi ve öğrencilerse bu konu daha da önemli olmaktadır. Fikir üretkenliğinin, başta

anadildeki kelime zenginliğine bağlı olması nedeniyle, öğretim üyeleri olarak her bir ferdimiz, gelecekte Türk Yükseköğretim’inde öğretim dili olarak Türkçe’nin kalitesinin korunması ve artırılması için her türlü Akademik Türkçe yayın faaliyetleri desteklenerek artırılmalıdır. Türkçe’nin zenginleştirilmesi insanlarımızın birbirlerini daha rahat anlamalarına, bu da birlik ve berâberliğimizin daha da kuvvetlenmesine sebep olacaktır. Çünkü “*Kelimelerin gücünü anlamadan insanların gücünü anlayamazsınız*¹.”

Son yıllarda bir İngilizce kelime özentisi ya da Türkçe-İngilizce melez dili her tarafı sarmış durumdadır². Bunda, yurdumuzdaki her bir kurum, kendi payına düşen oranda duyarlı olmalıdır. Milletimizin her bir ferdi güçlükle dünyadaki etkinliğimizi birinci sınıfa sokmak istiyorsak, gelecekteki Türk Yükseköğretimi’nde önce dil meselemizi ele almalıyız.

Bir devlet projesi olarak dilimiz, Türkçe, koruma altına alınmalı, yabancı kelime istilâsından korunmalı, bütün kurumlarımızın bu konudaki duyarlılıkları teşvik edilerek uzun bir süre bu konuda yurt çapında kurslar, yarışmalar düzenleyerek, bu duyarlılığı halka mal etmelidir. Bu konuda en azından üniversitelere düşen ne ise üniversite olarak onu yapmalıyız.

Üniversitelerde ticârî açıdan kâr-zarar hesâbı yapılmadan Türkçe kitap yazımı teşvik edilmelidir. Yurt içindeki Türkçe bilimsel dergiler, Türkçe bilimsel çalışmalarla özendirilmeli, Türkçe bir bilim dili hâline getirilmelidir. Türkçe’yi bilim dili yapmak için, üniversitelerin öğretim üyeleri atama ve yükseltme kriterlerinde Türkçe yayınların puanları, yabancı dildeki yayınların puanlarına oranla artırılmalıdır.

Sonuç olarak, dünyadaki bilimsel düzeyden geri kalmamak için, yüksek lisans ve doktora aşamalarında yurt dışı akademik çalışmaların puanlarının yüksek tutulmalarının yanında, öğretim üyeleri atama ve yükseltme kriterlerinde yurt içi Türkçe yayınların puanlarının artırılması, özellikle Yrd. Doç., Doç. ve profesörler için, Türkçe kitap ve yayınların teşvik edilmesi, en azından üniversitemizin potansiyel güçlerinin sanâyi ve patent üretimine yönelmesine dönük bir ivme kazandıracaktır.

Yüksek lisans ve doktora aşamalarında yurt dışı akademik çalışmaların puanlarının yüksek tutulmalarıyla bir yandan bilimsel çalışmalardan uzaklaşmamış, Yrd. Doç., Doç. ve profesörler için, yurt içi yayın, proje, patent, kitap ve benzeri akademik faaliyetlerin puanlarının yüksek tutulmalarıyla da sanâyimizin gelişmesi için etkin bir kapı aralanmış olacaktır.

¹ Şen, A., (2006). *3000 Yıllık Hayattan Gerçek Yaşam Öyküleri*, 3. baskı, Hayat Yayınları, İstanbul.

² Temiz, M., “PASS” HA!.. Bu Asil Millet’in Karşısında Türkçe Güzelim ‘Geç’ Kelimesi Varken ‘Pass’ Demeye Sıkılmıyor musunuz? “BİR DAKİKA!.. BİR DAKİKA!..” Alındığı İnternet Elektronik Adresi, <http://mtemiz.pamukkale.edu.tr/bilim/PASS%20HA!..%20Bu%20Asil%20Millet'in%20Karşısında%20Türkçe%20Güzelim%20'Geç'%20Kelimesi%20Varken%20'Pass'%20Demeye%20Sıkılmıyor%20musunuz.pdf>, En Son Erişim Târîhi: 20.11.2012.